
VZDĚLÁNÍ si musí zaplatit

VZDĚLÁNÍ si musí zaplatit

14.09.2009

autor: MARCELA HONSOVÁ

Pavel Moravec z Raiffeisenbank tvrdí, že investice do vysokoškolského vzdělání se mu vrátila za dva až tři roky. Po absolvování soukromé Vysoké školy finanční a správní si už za 14 dní hledání vybíral z mnoha lukrativních nabídek.

"Když jsem hledal zaměstnání před vysokou, byly to jen skromné návrhy, které mě nezaujaly. Po škole šlo o mnohem vyšší plat, z tohoto pohledu to, že jsem platil školné, byla rozhodně výhodná investice," přiznává sympatický mladík, absolvent oborů aplikovaná informatika, finance a finanční služby.

On sám je pro zavedení školného na vysokých školách, protože po osobních zkušenostech tvrdí, že lidé už jsou takoví, že mají většinou mnohem zodpovědnější vztah ke studiu, když si ho financují. "Na veřejnou vysokou chodí mnoho studentů, jen aby se nefeklo. Daňoví poplatníci jim vlastně honorují poflakování se z jednoho oboru na druhý. Kdyby byl systém nastaven tak, aby školné nehandicapovalo sociálně slabé studenty, zavedl bych jej i na veřejných vysokých školách," míní absolvent soukromé školy.

Školné je ovšem natolik ožehavé téma, že kolem něj chodí politici po špičkách. Většinou se domnívají, že by mohlo způsobit mnohem větší poprask než zavedení poplatků ve zdravotnictví, a tak je každá vláda odkládá a odkládá.

Soukromé školy chtějí stejné podmínky

V současné době je opět připravena reforma terciárního neboli vysokoškolského vzdělávání, ale čemu dá nová vláda a Poslanecká sněmovna po volbách přednost, si netroufá nikdo odhadovat.

Řešit by měla například financování vysokých veřejných i třeba soukromých škol ze státní kasy, školné, nenávratné granty a půjčky studentům i například spojení na vzdělávání.

Většina veřejných vysokých škol pochopitelně nesouhlasí, aby stát přispíval na studenta také privátním školám. Na trhu se vzděláním by tak vznikla mnohem větší konkurence než dosud. Navíc kdyby oba typy škol vybíraly školné a dostávaly od státu příspěvek, žáci by si především vybírali podle jejich úrovně.

"V Česku vládne trend nepodporovat soukromé vysoké školy. Byli bychom rádi, aby stejně jako jsou si rovni při různých zakázkách státní podnik, eseróčko, akciovka, totéž platilo pro vysoké školy. Vzdělání je sice specifická služba, ale subjekty, které ji nabízejí, by měly být ve stejném rovnoprávném postavení," je přesvědčený předseda Asociace soukromých vysokých škol (ASVŠ) Alois Houdek, který zároveň působí na soukromé Vysoké škole mezinárodních a veřejných vztahů v Praze.

Milan Kratochvíl, tajemník ASVŠ, se obává, že kvůli financím může i řada soukromých škol zaniknout.

"Ubývají silné ročníky a rodiče upřednostňují veřejné vysoké školy, na nichž nemusí platit školné," poukazuje Kratochvíl i na fakt, že vznikají nové veřejné školy, přestože jsou už na stávajících volná místa.

"Například Středočeský kraj uvažuje o další univerzitě, přitom v Praze nejsou školy naplněné."

Reformu školství potřebujeme jako sůl

Daniel Münich, člen expertního týmu připravujícího reformu terciárního vzdělávání, uvádí, že dnes dostává veřejná vysoká škola na žáka od státu jakýsi normativ ve výši 35 tisíc korun na rok, vyšší částky se platí v technických či medicínských oborech a není výjimkou státní dotace více než 90 tisíc korun na studenta.

Münich si dovede představit, že základní částku by dostávaly veřejné i soukromé školy a navíc by si obě mohly účtovat i školné.

"Na jaře proběhla řada jednání s reprezentací vysokých škol a toto je jeden z rozporných bodů. Kdyby totiž soukromé školy čerpaly dotace, bylo by to na úkor rozpočtu, z něhož i tak mají veřejné školy dojem, že dostávají málo," míní Münich. Rektorce soukromé Vysoké školy finanční a správní Bohuslavě Šenkýřové by se sice zamlouvalo, kdyby žáci přicházeli se státními dotacemi, ale zároveň by se obávala i určité závislosti. Navíc uznává, že státní rozpočet není bezedný.

"Mám tomu rozumět tak, že veřejné vysoké školy půjdou do konkurence a některé třeba zaniknou? To si z politických

důvodů nedovedu ani v nejbujnějším snu představit. Jedno z nejsilnějších lobby na světě jsou pedagogové a žáci. A k tomu ještě přibývají rodiče, to je obrovská skupina obyvatel. Všimněte si, že před volbami všichni hovoří o vzdělávání, školství, a po volbách se nic nestane.

I když všichni vědí, že tento stát by reformu školství potřeboval jako sůl," míní Šenkýřová.

Pro byznysmeny je vlastní vysoká prestižní záležitost

Většina vysokých soukromých škol vznikala postupně. Nejdříve se rodily střední, pak vyšší odborné a posléze i vysoké školy. "Pro většinu byznysmenů je to prestižní záležitost.

Nechtěli rozmnožit peníze, ale brali to jako podporu vysokých škol. Jejich podnikatelská činnost stojí mimo školská zařízení," míní tajemník Asociace soukromých vysokých škol Kratochvíl.

Jedním z úspěšných byznysmenů, kteří ve svém portfoliu mají i vysokou, je Podnikatel roku 2008 Vladimír Kovář, majitel firmy Unicorn.

V průměru svoji Unicorn College ročně dotuje dvaceti miliony, až se naplní všechny ročníky, měla by být finančně soběstačná.

Hlavním důvodem, proč se Kovář rozhodl založit vysokou školu, byl nedostatek absolventů připravených pro praxi. Původně jen spolupracoval s veřejnou vysokou školou, aby vychovávala IT odborníky použitelné v praxi. Pak koupil minoritní podíl v soukromé škole, ale stejně to nefungovalo. "Na českých školách kantoři většinou neučí, co je potřeba, ale co umí. Takže začlenění mladých lidí do pracovního procesu stojí hodně peněz. Musíme je doučit spoustu věcí, které už by mohli znát ze studií. Nakonec jsem prošel martyriem akreditace na vlastní školu a vyplatilo se," vysvětluje Kovář s tím, že vytváří úspěšnou a kvalitní školu, která má dělat jeho jméno a firmě čest.

Vnesly do školství nový vítr

Letos je to už deset let, kdy začaly fungovat první soukromé vysoké školy. V současné době je jich v Česku 45, z toho jen v Praze 23, a studuje na nich přes padesát tisíc mladých lidí, což je přibližně 18 procent všech vysokoškoláků. Podle manažerů soukromých škol je nejzákladnější rozdíl mezi nimi a veřejnými školami v tom, že v době etablování soukromých zařízení měly veřejné školy své profesory, budovy a podobně, měly potřebné zázemí.

"To platí dodnes, my jsme měli startovní čáru mnohem víc vzadu.

Přesto jsme dokázali vnést do školství nový vítr, určitou míru konkurence, i když nemáme podmínky stejné jako veřejné školy," míní šéf Asociace soukromých škol Houdek.

Prorektor Vysoké školy finanční a správní Milan Kašík, který je zodpovědný za marketing, tvrdí, že soukromé vysoké školy do řízení vnášejí i manažerské přístupy. Zatímco veřejné školy nerady slyší takové výrazy jako klient či marketing. "Proč by na to slyšely, když peníze dostávají ze státního rozpočtu.

Rozdíl mezi veřejnou a soukromou školou je dán tím, že se na rozdíl od nás nemusejí starat o příjem peněz," argumentuje Kašík. Ale zároveň přiznává, že i na soukromých školách je složité uplatňovat moderní řízení, protože se "akademici" neradi takovým trendům přizpůsobují.

"Někdy je vědecká práce zástěrka pro nicnedělání a výsledky žádné nejsou, kdežto náš přístup výsledky požaduje a přináší. Ovšem můžeme si dovolit třeba lepší finanční ohodnocení kantorů. Veřejné školy rozdělí tolik, kolik dostanou z rozpočtu. Soukromé v souladu se zákonem o obecně prospěšné společnosti tolik, kolik si samy seženou," vysvětluje Kašík s tím, že Vysoké škole finanční a správní se daří a může si dovolit pedagogy platit víc než na veřejných školách. Školné na dřivo, nebo až po vystudování ve splátkách

V současné době činí průměrné školné na soukromých vysokých školách 48 300 korun za rok. Je dané oborem a lokalitou, například v Praze je vyšší. Jediné, s čím stát pomáhá studentům soukromých škol, je příspěvek na ubytování: dostávají kolem patnácti set korun měsíčně. Jinak je celé vzdělání finančně na nich či jejich rodičích.

"Dochází k hrubé diskriminaci velké skupiny lidí. Řada našich studentů totiž chodí do práce, ze svých daní financují vzdělávání jiných studentů na veřejných školách a přitom za to své platí," vystihuje paradox Alois Houdek, prezident Vysoké školy mezinárodních a veřejných vztahů.

V připravené reformě vysokoškolského vzdělávání jsou tři varianty školného. Jedna hovoří o přímé platbě, kdy by student hradil určitou částku ihned a bylo by na něm, jak by si ji sehnal. "Ta je v českých i evropských podmínkách nerealizovatelná kvůli politickým důvodům," uvádí člen expertního týmu a ekonom Münich.

Takže schůdnější by pravděpodobně byly možnosti odloženého školného. V takovém případě by stát založil fond, z něhož by platil školné za studenta, a ten by je splácel, až by začal vydělávat. "Problém je na začátku, protože náběhová fáze, než by byl fond finančně soběstačný, by trvala deset až patnáct let. To by musel stát zpočátku fond každý rok plnit v řádek jednotek miliard korun," vypočítává Münich. Pro školy svízelnější varianta je, že student odloží svoji platbu, ale škola bude muset počkat, až začne vydělávat a bude moci školné splácat.

Jakási mezivarianta připouští v zákoně zakotvené školné, ovšem o jeho výši by rozhodovala vláda a zatím by bylo nastavené na nulu.

"To by umožnilo jakékoli vládě v podstatě ze dne na den školné zavést,"

míní Münich, který sám jako ekonom preferuje, aby školné bylo na obou typech škol a oba typy by také stát podporoval.

"Zamlouvá se mi školné, které funguje ve Velké Británii, Austrálii, na Novém Zélandě. Je to systém odložených splátek s tím, že školy dostanou část peněz hned z nějakého fondu, aby je motivovaly k atraktivnímu vzdělávacímu programu. Horizont manažerského uvažování na veřejné vysoké škole je totiž maximálně do dvou volebních období.

Je pro ně nezajímavé, co bude za deset či patnáct let, to už tam současné vedení školy nebude."

Vysoké školy i pro chudší studenty

Mezi navrhovanými novinkami reformy terciárního vzdělávání jsou pro vysokoškoláky všech typů škol půjčky, spoření a studijní nevratné granty. Ty poslední by dostávaly studenti místo dnešních daňových a jiných úlev. Navíc by grant nebyl omezen šestadvaceti lety vysokoškoláka.

Ale nepředpokládá se, že by si z tohoto grantu mohl student dovolit rozumné živobytí, takže by byl systém doplněn sociálními příspěvky podle jeho životních podmínek.

Nezávisle na tom, zda bude či nebude zavedeno školné, by mohl student získat i půjčku. "Vysoké školy by tak mohli navštěvovat i mladí lidé, kteří nemají naspořeno, mají jen jednoho rodiče, či stačí, aby byli jen třetí v řadě mezi sourozenci," uvádí Mních.

MARCELA HONSOVÁ